

PRZEMOC I AGRESJA WŚRÓD NIELETNICH NA PRZYKŁADZIE UCZNIÓW SZKÓŁ SPECJALNYCH POWIATU OSTRÓDZKIEGO*

Jakub Przybysz**

ABSTRAKT

Wśród młodzieży w coraz większym stopniu można dostrzec nasilenie zachowań agresywnych oraz stosowania przemocy, dlatego podjąłem się próby zbadania problemu przemocy i agresji wśród uczniów szkół podstawowych.

Praca przedstawia analizę zjawiska przemocy oraz zachowań agresywnych wśród młodzieży. Badania wskazują rodzaje stosowanej przemocy oraz cel jej użycia. Dokonałem również analizy form zachowań agresywnych, miejsc stosowania przemocy oraz sposoby reagowania uczniów na przemoc i agresję. W swoich badaniach dokonałem także podziału na szkoły oraz klasy w ramach najszerszego przedstawienia podanych problemów.

SŁOWA KLUCZOWE

przemoc, uczeń, ofiara, sprawca, młodzież

* Chcąc zachować pierwotny kształt zgłoszonych prac dyplomowych do konkursu, redakcja zdecydowała się dokonać selekcji fragmentów zgłoszonych prac oraz ograniczyć się do przeprowadzenia jedynie ich korekty językowej. Grafiki również zachowały swoją oryginalną formę.

** Jakub Przybysz, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Wydział Prawa i Administracji, Praca licencjacka napisana w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauk o Bezpieczeństwie pod kierunkiem dr. Andrzeja Wawrzusiszyna, Olsztyn 2021.

WPROWADZENIE

Coraz młodsze pokolenie kieruje się przemocą, bądź agresją w celu rozwiązywania wszelakich sporów, konfliktów. Poprzez takie działania młode społeczeństwo chce również pokazać swoją wyższość nad rówieśnikami. Zaczyna się zazwyczaj od agresji słownej, która w bardzo szybkim tempie może przeradzać się w znacznie poważniejsze czyny.

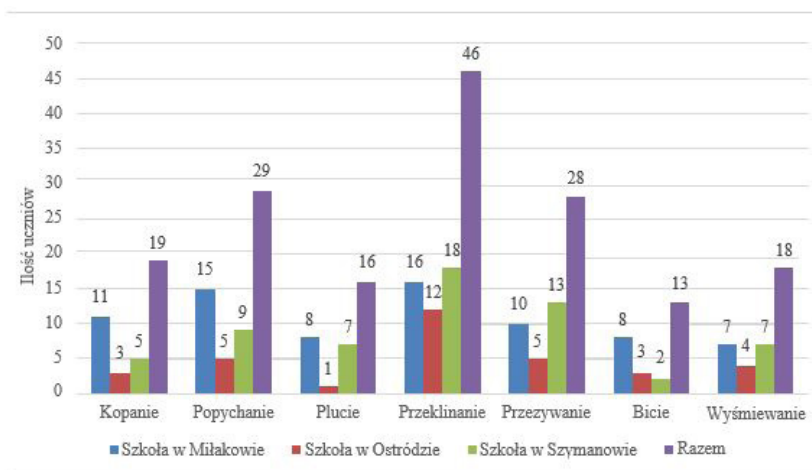
Spółeczeństwo w coraz większym stopniu zaczyna stosować przemoc. Na ulicach, w sklepach, w szkole czy teraz nawet w Internecie możemy zauważyć przyrost agresji. Podejmowane są próby redukcji tego działania poprzez programy profilaktyczne, środki masowego przekazu oraz otwieranie dużej liczny grup tematycznych. W ostatnich latach przemoc stała się jeszcze bardziej drastyczna, dlatego też ważnym elementem spadku tego zjawiska jest zrozumienie na czym problem przemocy polega.

ANALIZA I WNIOSKI Z BADAŃ WŁASNYCH

Formy i częstotliwości zachowań agresywnych

Analizując problem występowania zachowań agresywnych wśród uczniów, należy sprawdzić formy i częstotliwość takich zachowań, które są przedstawione na wykresie nr 1.

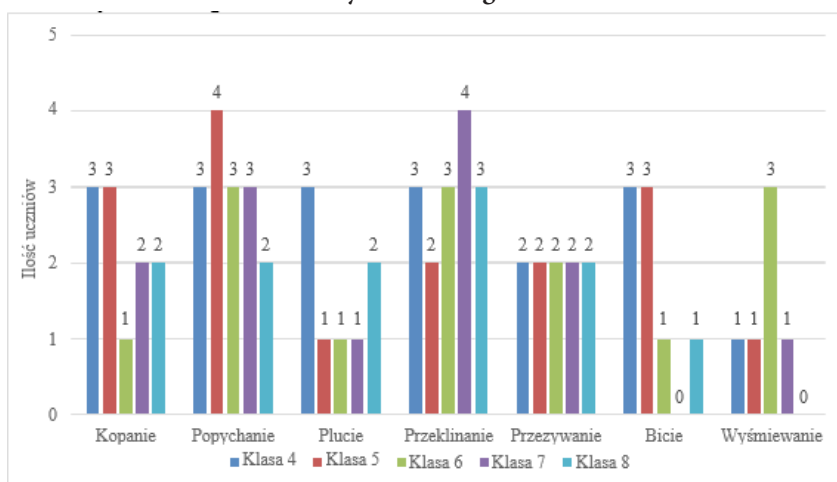
Wykres 1. Formy zachowań agresywnych w badanych szkołach

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Najczęstszą formą zachowania agresywnego, wskazywanego przez uczniów jest przeklinanie, tę odpowiedź wybrało 46 uczniów spośród wszystkich podanych szkół. Drugą najbardziej powszechną formą stosowania agresji jest popychanie. Taką odpowiedź zaznaczyło 29 uczniów z trzech szkół. Natomiast 28 badanych wskazało, że przezywanie jest trzecią najpopularniejszą formą stosowania agresji w szkołach, do których dani uczniowie uczęszczają. Na podobnym poziomie uplasowało się: kopanie (19 uczniów), wyśmiewanie (18 uczniów) oraz plucie (16 uczniów). Najmniej popularnym rodzajem agresji wśród uczniów jest bicie. Tak wskazało 13 badanych spośród wszystkich szkół.

Wykres 2. Formy zachowań agresywnych wśród uczniów ze Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Miłakowie

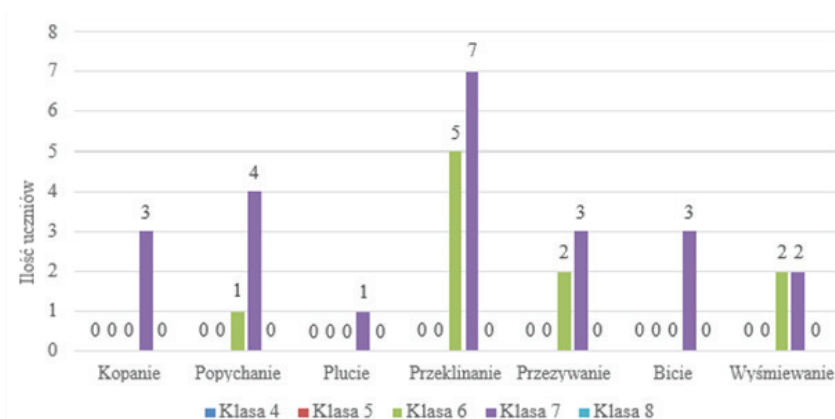

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Na wykresie nr 2 można dostrzec, że w klasie 4 szkoły podstawowej uczniowie z zachowań przemocowych najczęściej dostrzegali: kopanie, popychanie, plucie oraz bicie. Podane zachowania agresywne wybrało po trzech uczniów. Przezywanie wybrało dwóch uczniów 4 klasy, a wyśmiewanie tylko jedna osoba. W klasie 5 najpopularniejszą agresją według uczniów było popychanie. Taką odpowiedź wybrało czterech uczniów. Natomiast najmniej popularnym rodzajem agresji w klasie 5 było plucie i wyśmiewanie. W 6 klasie najczęściej wybierano: popychanie, przeklinanie i wyśmiewanie, przy czym każdą z tych odpowiedzi wybrało po trzech uczniów. Po jedynym uczniu wybrało: kopanie, plucie

i bicie. Uczniowie z 7 klasy najczęściej wybierali przeklinanie jako najpowszechniejszą formę agresji w szkole. Żaden badany z klasy 7 nie wybrał bicia. W klasie 8 najwięcej uczniów wybrało przeklinanie, natomiast nikt nie wybrał wyśmiewania.

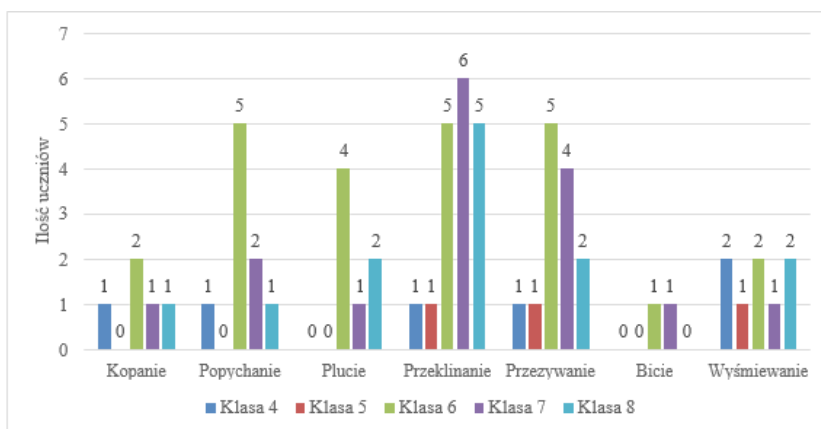
Wykres 3. Formy zachowań agresywnych wśród uczniów Zespołu Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Analizując diagram można dostrzec, że najpopularniejszą formą zachowania agresywnego w klasie 6 jest przeklinanie, gdzie pięcioro badanych wybrało tę odpowiedź. Żaden uczeń z 6 klasy nie wybrał: kopania, plucia i bicia. W klasie 7 najczęściej wybierano przeklinanie jako najpowszechniejszą formę zachowania agresywnego w swojej szkole, przy czym taką odpowiedź wybrało siedem osób. Najmniej popularnym rodzajem agresji w klasie 7 jest plucie, które wybrała jedna osoba.

Wykres 4. Formy zachowań agresywnych wśród uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu w klasie 4 najpopularniejszym rodzajem agresji było wyśmiewanie, które wybrało dwóch badanych. Najmniej popularnym zjawiskiem w 4 klasie jest bicie, przy czym ani jeden uczeń z tej klasy nie wybrał tej odpowiedzi. W klasie 5 po jednej osobie wybrało: przeklinanie, przezywanie i wyśmiewanie. Uczniowie z klasy 6 twierdzą, że najpopularniejszymi rodzajami agresji w ich szkole były: popychanie, przeklinanie i przezywanie, gdzie każdą odpowiedź wybrało po pięciu uczniach. Najmniej popularną agresją w tej klasie według badanych jest bicie, które wybrała jedna osoba. Klasa 6 uważa, że przeklinanie jest najbardziej powszechnym rodzajem agresji w ich szkole. Sześciu ankietowanych wybrało tę odpowiedź. Natomiast po jednej osobie wybrało: kopanie, plucie, wyśmiewanie i bicie. Klasa 8 za najpopularniejszy rodzaj agresji wybrała przeklinanie, przy czym taką odpowiedź wybrało pięć uczniów. Najstarsza klasa deklaruje, że nie dostrzegają bicia w swojej szkole, ponieważ ani jedna osoba z owej klasy nie wybrała podanej odpowiedzi.

Tabela 1. Czy byłeś/byłaś kiedykolwiek świadkiem agresji w twojej szkole?

Szkoły	Miłakowo	Ostróda	Szymanowo	Razem
Tak	16	8	17	41
Nie	6	12	11	29

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z analizy tabeli wynika, że większość badanych uczniów była świadkiem agresji, a dokładniej 41 osób. Natomiast 29 badanych nie było świadkiem owego zachowania. Najwięcej uczniów ze szkoły w Szymanowie stwierdziło, że miało styczność z agresywnym zachowaniem, a najmniej uczniów z Miłakowa było świadkiem agresji w swojej szkole.

Tabela 2. Czy byłeś/byłaś kiedykolwiek świadkiem agresji w twojej szkole? (z podziałem na klasy)

Szkoła Miłakowo	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	2	4	2	5	3	16
Nie	2	1	2	0	1	6

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

W powyższej tabeli można dostrzec, że dwóch uczniów z klasy czwartej miało styczność z zachowaniem agresywnym. Tyle samo osób deklaruje, że nie było świadkiem agresji. Pięcioro uczniów z 5 klasy było świadkami agresji, natomiast jedna nie miała styczności z takim zachowaniem. W klasie 6 odpowiedzi podzieliły się po równo. Dwoje uczniów miało styczność z agresywnym zachowaniem, z kolei inna dwójka uczniów nigdy nie była świadkiem takiego zachowania. W klasie 7 wszyscy uczniowie byli świadkami agresji, a dokładniej pięcioro. Trzech uczniów z klasy 8 było świadkami agresywnego zachowania, a tylko jeden nie miał styczności z agresją.

Tabela 3. Czy byłeś/byłaś kiedykolwiek świadkiem agresji w twojej szkole? (z podziałem na klasy)

Szkoła Ostróda	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	0	0	1	7	0	8
Nie	0	0	9	3	0	12

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższej tabeli ośmioro uczniów ze szkoły w Ostródzie było świadkami zachowania agresywnego, natomiast dwanaścioro nie miało styczności z agresją. W klasie 6 jedna osoba

była świadkiem agresji, a dziewięć nie brało udziału w zachowaniu agresywnym. Odwrotna sytuacja jest w klasie 7, ponieważ siedmioro uczniów było świadkami agresji, a troje nie miało styczności z takim zachowaniem.

Tabela 4. Czy byłeś/byłaś kiedykolwiek świadkiem agresji w twojej szkole? (z podziałem na klasy)

Szkoła Szymanowo	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	3	0	7	3	4	17
Nie	1	1	2	4	3	11

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z tabeli siedemnaścioro uczniów ze szkoły w Szymanowie miało styczność z zachowaniem agresywnym, a jedenaścioro uczniów nie miało. W klasie 4 troje uczniów było świadkiem agresji, natomiast jedna nigdy nie była świadkiem. W klasie 5 tylko jedna osoba zadeklarowała, że nigdy nie miała styczności z agresją. Siedmiu uczniów z klasy 6 wskazało, że było świadkami agresji, a dwoje, że nie. W klasie 7 czworo uczniów nie było świadkami agresji, a troje badanych brało udział w takim zachowaniu. Większość klasy 8 wskazała, że miała styczność z agresją, czyli czworo uczniów, natomiast troje nigdy nie było świadkami takiego zachowania.

Tabela 5. Czy czujesz się bezpiecznie w szkole?

Szkoły	Milakowo	Ostróda	Szymanowo	Razem
Tak	21	19	26	66
Nie	1	1	2	4

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższej tabeli można wywnioskować, że znaczna większość badanych czuje się bezpiecznie w szkole. Dokładnie sześćdziesięciu sześciu uczniów stwierdziło, że szkoła, do której uczęszczają jest bezpieczna, natomiast czworo zdecydowało, że nie czują się bezpiecznie w budynkach szkoły.

Tabela 6. Czy czujesz się bezpiecznie w szkole? (z podziałem na klasy)

Szkoła Milakowo	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	4	5	4	5	3	21
Nie	0	0	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z analizy tabeli wynika, że w klasie 4 czworo uczniów uważa, że czuje się bezpiecznie w szkole. Tak samo uważa pięcioro uczniów z klasy 5, czworo badanych z klasy 6 i siedmioro z klasy 7. Tylko jedna osoba z klasy 8 stwierdziła, że nie czuje się bezpiecznie w szkole, a troje uważa, że szkoła jest bezpiecznym miejscem.

Tabela 7. Czy czujesz się bezpiecznie w szkole? (z podziałem na klasy)

Szkoła Ostróda	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	0	0	9	10	0	19
Nie	0	0	1	0	0	1

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższej tabeli w klasie 6 była tylko jedna osoba, która uważała, że nie czuje się bezpiecznie w szkole. Pozostałe osoby badane z tej klasy, to jest dziewięcioro uczniów, określiło szkołę mianem bezpiecznej. Natomiast w klasie 7 dziesięcioro uczniów stwierdziło, że czuje się bezpiecznie w szkole.

Tabela 8. Czy czujesz się bezpiecznie w szkole? (z podziałem na klasy)

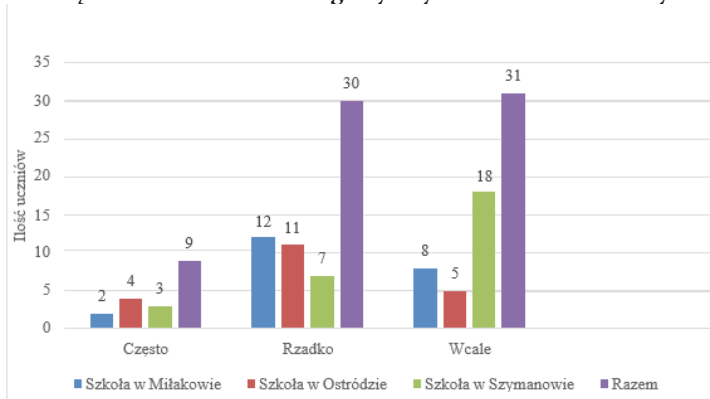
Szkoła Szymanowo	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Razem
Tak	3	1	9	7	6	26
Nie	1	0	0	0	1	2

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Powyższa tabela informuje, że w klasie 4 troje badanych uważa, że czuje się bezpiecznie w szkole, ale jedna osoba odczuwa obawy będąc w szko-

le. W klasie 5 jedna osoba twierdzi, że szkoła jest miejscem bezpiecznym. Dziewięcioro badanych uczniów z klasy 6 czuje się bezpiecznie w placówce. W klasie 7 siedmioro badanych uczniów stwierdza, że szkoła jest bezpieczna. Jedna osoba z klasy 8 nie czuje się bezpiecznie w szkole, a 6 nie odczuwa obaw będąc w szkole.

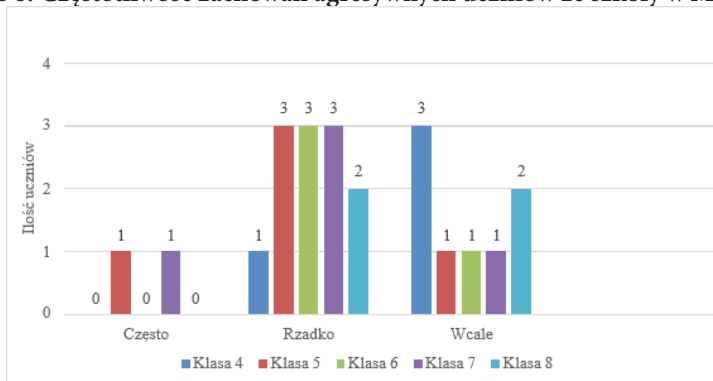
Wykres 5. Częstotliwość zachowań agresywnych uczniów w badanych szkołach

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu najczęściej uczniów, to jest 31 badanych, wcale nie zachowuje się agresywnie w szkole. Największą liczbę takich odpowiedzi można zauważyć u uczniów ze szkoły w Szymanowie z wynikiem 18 badanych. Trzydzieścioro uczniów rzadko zachowuje się agresywnie, z czego dwanaścioro ankietowanych uczęszcza do szkoły w Miłakowie. Często zachowania agresywne są notowane tylko u dziewięciorga uczniów z badanych szkół, przy czym najczęściej, bo czworo, uczęszcza do szkoły w Ostródzie.

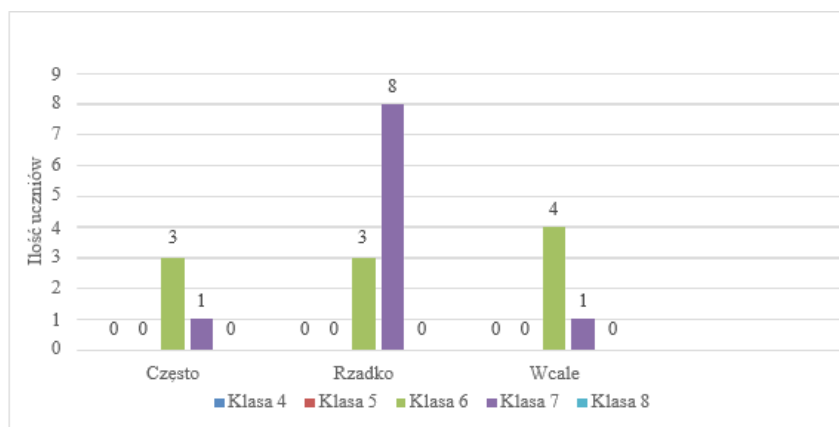
Wykres 6. Częstotliwość zachowań agresywnych uczniów ze szkoły w Miłakowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu wynika, że w klasie 4 troje uczniów wcale nie zachowywało się agresywnie, natomiast jeden rzadko używał agresji. W klasie 5 troje uczniów rzadko doprowadzało do zachowań agresywnych; często – jeden badany; a wcale również jeden. Troje uczniów z klasy 6 rzadko stosowało agresję w szkole. Jeden uczeń z owej klasy wcale nie zachowywał się agresywnie. Najczęściej w klasie 7, troje badanych, uważało, że rzadko używało agresji w swojej szkole. Z tej samej klasy jeden z uczniów często zachowywał się agresywnie i jeden wcale. W klasie 8 po dwóch uczniów wskazywało, że rzadko, bądź wcale nie zachowuje się agresywnie w swojej szkole.

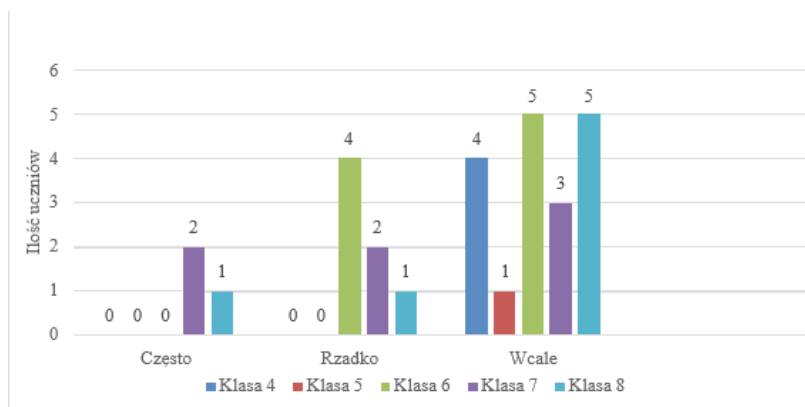
Wykres 7. Częstotliwość zachowań agresywnych uczniów ze szkoły w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Na podstawie danych z powyższego wykresu stwierdzam, że w klasie 6 najwięcej badanych, to jest cztery osoby, uważają, że wcale nie zachowują się agresywnie w szkole. Troje uczniów uważało, że rzadko stosuje agresję. Tylko samo badanych wybrało odpowiedź „często”. W klasie 7 ośmioro badanych, stwierdziło, że rzadko stosuje agresję w szkole. Natomiast odpowiedzi „wcale” oraz „często” zadeklarowało po jednym uczniu.

Wykres 8. Częstotliwość zachowań agresywnych uczniów ze szkoły w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu w klasie 4 wszyscy uczniowie, czyli czworo, wcale nie używało agresji w szkole. Jedna badana z klasy 5 twierdziła, że wcale nie stosowała agresji.

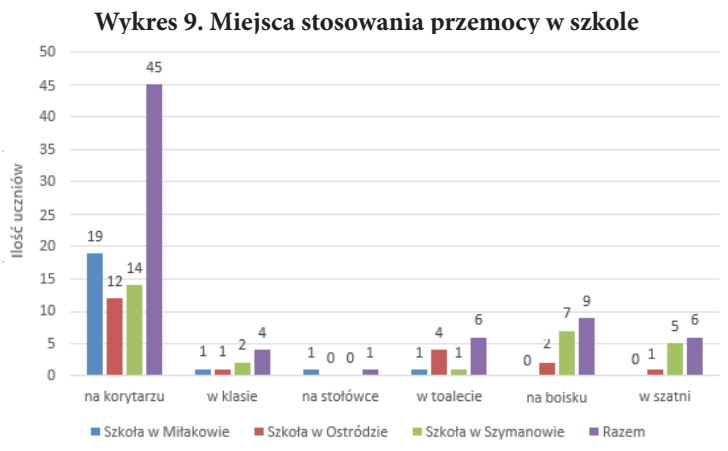
Pięcioro uczniów z klasy 6 wybrało odpowiedź „wcale”, a czworo uczniów uważało, że rzadko zachowuje się agresywnie. W klasie 7 troje uczniów wcale nie stosowało agresji w szkole, natomiast rzadko oraz często po dwóch uczniów. Pięcioro badanych z klasy 8 stwierdziło, że wcale nie zachowuje się agresywnie. Na odpowiedź „rzadko” zdecydowała się jedna osoba, tak samo, jak przy odpowiedzi „często”.

Przyjęta wcześniej hipoteza badawcza, która uważa, że najczęstszym stosowanym przez uczniów zachowaniem agresywnym jest przezywanie okazała się nie trafna.

MIEJSCA I OKOLICZNOŚCI ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH

Badając czynniki, które wpływają na zachowania uczniów, warto również zwrócić uwagę na to, w jakich miejscach dochodzi do przemocy oraz na okoliczności, które wywołują złe zachowania wśród badanej młodzieży.

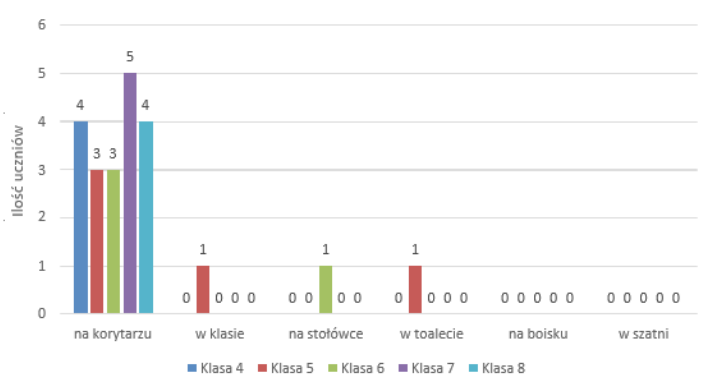
W każdym możliwym miejscu na terenie szkoły, może dojść do przemocy. Korytarz, szatnia, stołówka i tym podobne są miejscami trudnymi do upilnowania przez nauczycieli. Okoliczności stanowiące początek przemocy są przeróżne: chęć zaimponowania innym, zabawa, konflikt z kolegami i tak dalej.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu wynika, że w każdej badanej szkole najpopularniejszym miejscem stosowania przemocy był korytarz. Taką odpowiedź wybrało razem 45 badanych, spośród wszystkich ankietowanych. Na drugim miejscu znajduje się boisko, przy czym tę odpowiedź zaznaczyło 9 uczniów. Po sześciu badanych stwierdziło, że w szatni i toalecie dochodzi do przemocy. Według czwórki uczniów w klasie stosowana jest przemoc. Jedna osoba stwierdziła, że stołówka jest miejscem stosowania przemocy.

Wykres 10. Miejsca stosowania przemocy wg badanych uczniów ze szkoły w Miłakowie

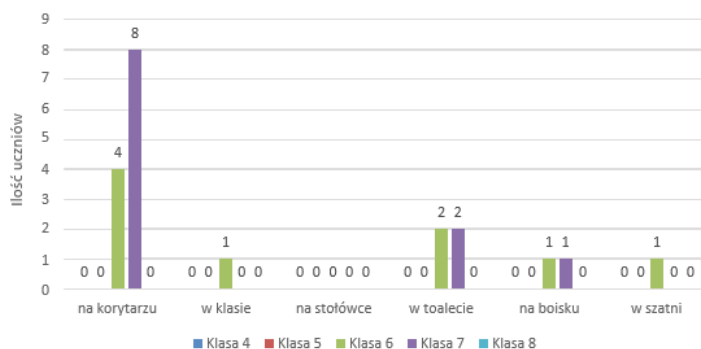

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu najbardziej popularnym miejscem przemocy w każdej klasie jest korytarz. W klasie 4 tę odpowiedź wybrało czworo uczniów, w 5 i 6 klasie troje, w klasie 7 pięcioro, a w klasie 8 czwo-

ro. Jedna badana osoba z klasy 5 uważa, że klasa jest miejscem stosowania przemocy. Również jeden uczeń z tej klasy wybrał toaletę. Natomiast uczeń z klasy 6 uważa stołówkę za miejsce stosowania przemocy.

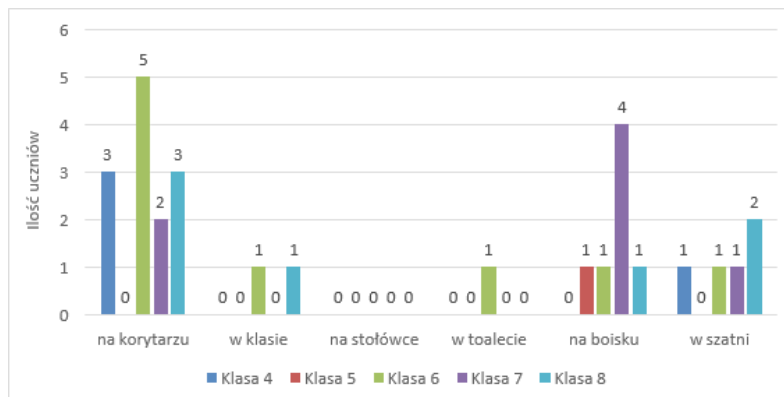
Wykres 11. Miejsca stosowania przemocy wg badanych uczniów ze szkoły w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu wynika, że w klasie 6 najpopularniejszym miejscem stosowania przemocy jest korytarz. Taką odpowiedź wybrało czworo uczniów. Jeden uczeń uważa, że w klasie dochodzi do przemocy; dwóch uczniów, że w toalecie; po jednym uczniu uważa że w klasie, szatni i na boisku. Natomiast w klasie 8 ośmioro uczniów wybrało również korytarz za najpopularniejsze miejsce stosowania przemocy. Dwóch wybrało toaletę za miejsce niebezpieczne, a jeden boisko.

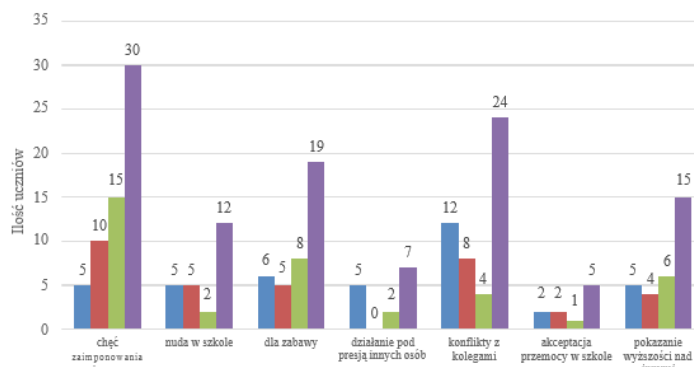
Wykres 12. Miejsca stosowania przemocy wg badanych uczniów ze szkoły w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Wyniki z powyższego wykresu wskazują, że w klasie 4 najbardziej popularnym miejscem stosowania przemocy jest korytarz, a taką odpowiedź wybrało troje uczniów. W klasie 5 badany uczeń uważał, że na boisku dochodzi do zjawiska przemocy. Pięcioro uczniów z klasy 6 wybrało korytarz za miejsce dokonywania przemocy. Po jednym uczniu z klasy 5 wybrało jeszcze: klasę, toaletę, boisko oraz szatnię. W klasie 7 czworo uczniów wskazało boisko za miejsce stosowania przemocy. Dwoje wybrało korytarz, a jeden szatnię. Najczęstszym miejscem wskazywanym przez uczniów klasy 8 był korytarz. Szatnię wybrało dwoje uczniów, natomiast klasę i boisko po jednym uczniu.

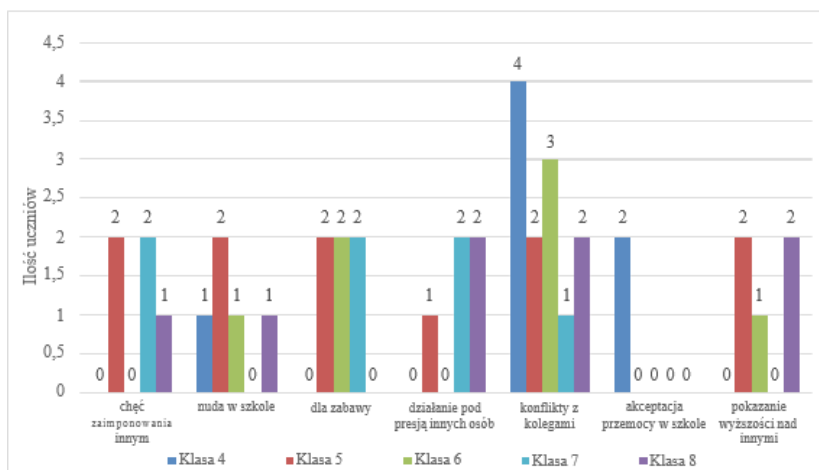
Wykres 13. Przyczyny przemocy wg uczniów z badanych szkół

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

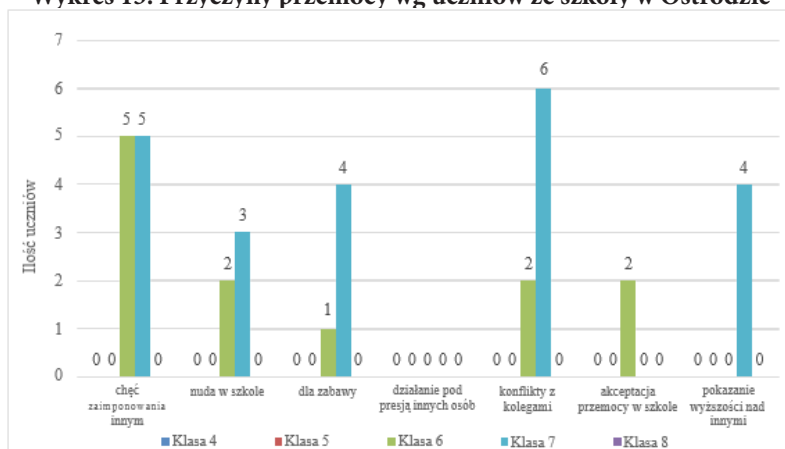
Na przedstawionym wykresie możemy zwrócić uwagę, że w badanych szkołach najbardziej popularną formą przemocy była chęć zaimponowania innym, którą wybrało 30 uczniów. Konflikty z kolegami były drugą najpoważniejszą przyczyną występowania przemocy, przy czym uważało tak 24 uczniów. 19 badanych stwierdziło, że przemoc używana jest dla zabawy, 15 badanych stwierdziło, że przemoc w szkole istnieje, aby pokazać wyższość nad innymi, 12 po to, aby zabić nudę w szkole. Działanie pod presją innych osób do używania przemocy, według 7 uczniów jest poważną przyczyną. Jak uważa 5 uczniów, przemoc jest akceptowana w szkole.

Wykres 14. Przyczyny przemocy wg uczniów ze szkoły w Miłakowie

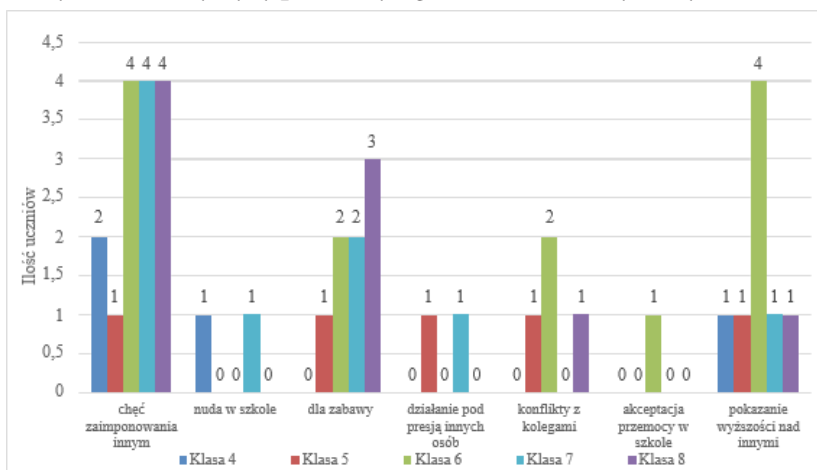
Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu w klasie 4 najpopularniejszą przyczyną przemocy był konflikt z kolegami, gdzie taką odpowiedź wybrało czworo uczniów, natomiast akceptacje środowiska dla przemocy w szkole wybrało dwóch uczniów. Jedna badana osoba stwierdziła, że przemoc w szkole pojawia się ze względu na nudę. W klasie 5 po dwóch uczniów wybrało za przyczynę przemocy: chęć zaimponowania innym, nudę w szkole, zabawę, konflikty z kolegami, pokazanie wyższości nad innymi. Jedna z osób badanych stwierdziła, że działanie pod presją innych osób jest poważną przyczyną przemocy w szkole. W klasie 6 troje uczniów wybrało konflikt z kolegami. Dwóch stwierdziło, że przemoc jest używana dla zabawy, a po jednym wybrało nudę w szkole i pokazanie wyższości nad innymi. W klasie 7 po dwóch uczniów za przyczynę przemocy wybrało: chęć zaimponowania innym, zabawę oraz działanie pod presją innych osób. Tylko jedna wybrała konflikt z kolegami. Po dwoje badanych z klasy wybrało: działanie pod presją innych osób, konflikty z kolegami oraz pokazanie wyższości nad innymi. Natomiast po jednym uczniu wybrało chęć zaimponowania innym oraz nudę w szkole.

Wykres 15. Przyczyny przemocy wg uczniów ze szkoły w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

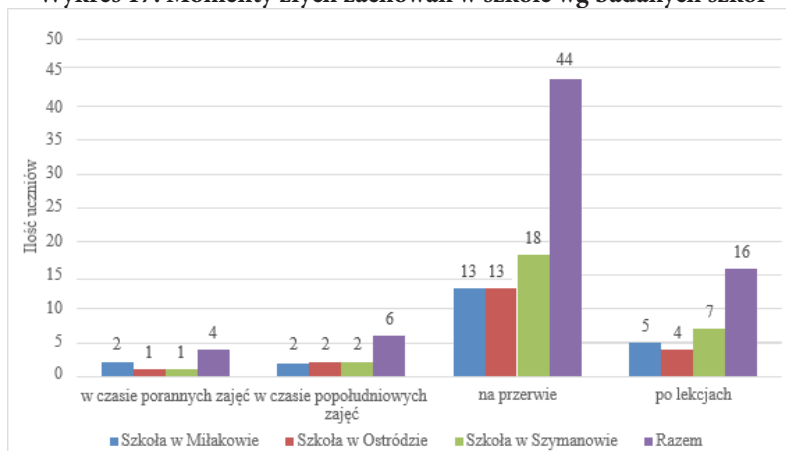
Powyższy wykres przedstawia, że w klasie 6 pięcioro badanych uczniów wybrało za przyczynę przemocy chęć zaimponowania innym. Po dwóch wybrało: nudę w szkole, konflikty z kolegami i akceptację przemocy w szkole, natomiast jedna osoba uważa, że przemoc używana jest do zabawy. W klasie 7 również pięcioro badanych stwierdziło, że chęć zaimponowania innym jest najczęstszą przyczyną przemocy. Sześcioro uczniów wybrało konflikt z kolegami. Po czterech badanych zaznaczyło: pokazanie wyższości nad innymi oraz dla zabawy. Troje uczniów stwierdziło, że nuda w szkole jest jedną z przyczyn stosowania przemocy.

Wykres 16. Przyczyny przemocy wg uczniów ze szkoły w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

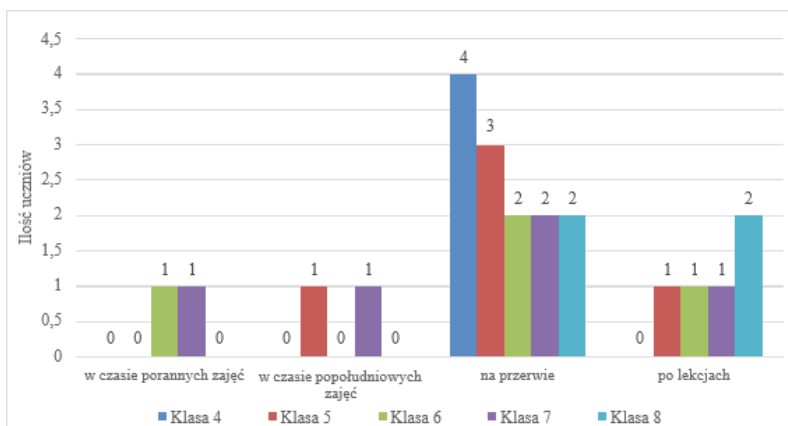
Jak wynika z powyższego wykresu w klasie 4 dwoje uczniów wybrało chęć zaimponowania innym jak przyczynę stosowania przemocy w szkole. Po jednym uczniu wybrało: nudę w szkole oraz pokazanie wyższości nad innymi. W klasie 5 po jednej zaznaczonej odpowiedzi uzyskały: chęć zaimponowania innym, zabawa, działanie pod presją innych osób, konflikty z kolegami oraz pokazanie wyższości nad innymi. W klasie 6 czworo badanych wybrało chęć zaimponowania innym oraz pokazanie wyższości nad innymi. Po dwóch uczniów stwierdziło, że przyczyną przemocy w szkole są: zabawa oraz konflikty z kolegami. Jedna osoba wybrała akceptację przemocy w szkole. W klasie 7 czworo uczniów wybrało chęć zaimponowania innym. Dwoje badanych uważało, że przyczyną przemocy jest zabawa. Natomiast działanie pod presją innych osób oraz pokazanie wyższości nad innymi zyskały po jednym wyborze. Czworo badanych z klasy 8 wybrało chęć zaimponowania innym, trzech zabawę jako przyczynę przemocy, jeden konflikty z kolegami i również jeden pokazanie wyższości nad innymi.

Wykres 17. Momenty złych zachowań w szkole wg badanych szkół

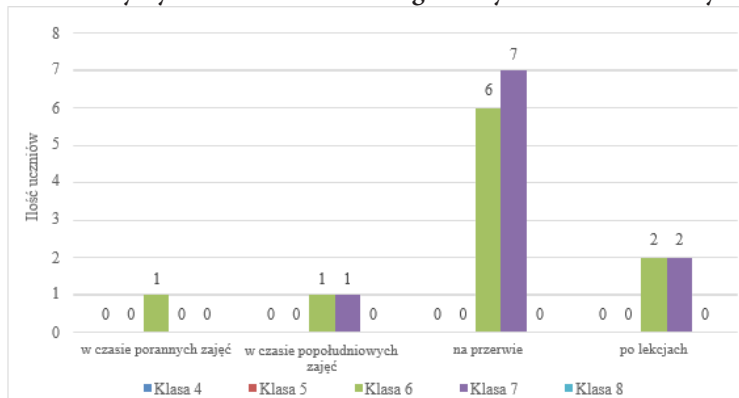
Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu można przeczytać, że najpopularniejszym momentem, w którym dochodziło do złego zachowania, bazując na odpowiedziach uczniów, jest moment podczas przerwy, przy czym taką odpowiedź wybrało 44 uczniów. 16 uczniów stwierdziło, że po lekcjach dochodzi do złego zachowania, sześciu wybrało czas podczas popołudniowych zajęć, natomiast czworo czas porannych zajęć.

Wykres 18. Momenty złych zachowań w szkole wg badanych uczniów ze szkoły w Miłakowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

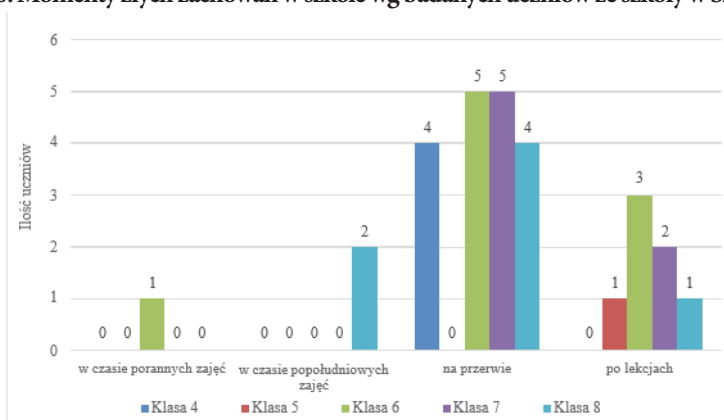
Jak wynika w powyższego wykresu w klasie 4 czworo uczniów uważało, że na przerwie dochodzi do złych zachowań. W klasie 5 troje badanych stwierdziło, że na przerwie najczęściej dochodzi do złego zachowania. Po jednej osobie wybrało moment w czasie popołudniowych zajęć oraz czas po lekcjach. W klasie 6 dwoje uczniów wybrało moment na przerwie oraz po jednej osobie zaznaczyło moment w czasie porannych zajęć oraz czas po lekcjach. W klasie 7 również dwoje uczniów stwierdziło, że podczas przerwy najczęściej dochodzi do złego zachowania. Po jednej osobie wybrało: czas w trakcie porannych i popołudniowych zajęć oraz moment po lekcjach. W klasie 8 po dwóch uczniów wybrało przerwę oraz czas po lekcjach, jako momenty złego zachowania.

Wykres 19. Momenty złych zachowań w szkole wg badanych uczniów ze szkoły w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu w klasie 6 sześcioro uczniów stwierdziło, że czas podczas przerwy jest najpopularniejszym momentem, kiedy dochodzi do złego zachowania wśród uczniów. Dwoje badanych wybrało czas po lekcjach, a po jednym uczniu czas podczas porannych zajęć oraz popołudniowych zajęć. W klasie 7 siedmiu uczniów stwierdziło, że przerwa jest najpowszechniejszym momentem złego zachowania, dwóch wybrało czas po lekcjach, natomiast jeden czas w trakcie popołudniowych zajęć.

Wykres 20. Momenty złych zachowań w szkole wg badanych uczniów ze szkoły w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu wynika, że w klasie 4 czworo badanych osób wybrało przerwę jako moment, kiedy najczęściej dochodzi do złych zachowań w szkole. W klasie 5 jedna osoba wybrała czas po lekcjach. Pięciu uczniów z klasy 6 wybrało przerwę jako czas nagannego zachowania, a trzech moment zakończenia zajęć. W klasie 7 również pięcioro uczniów stwierdziło, że przerwa jest momentem złego zachowania, natomiast dwójka badanych uczniów wybrała czas po zajęciach szkolnych. Cztery osoby z klasy 8 wybrały przerwę, dwie czas w trakcie zajęć popołudniowych, natomiast jedna czas po lekcjach.

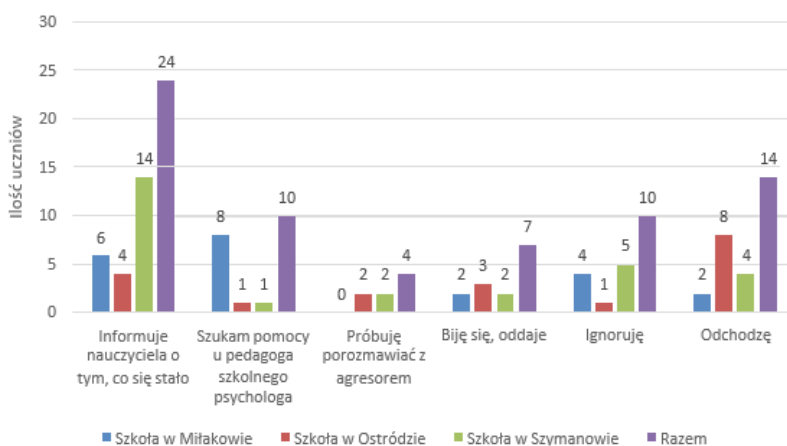
Przyjęta wcześniej hipoteza badawcza, która zakładała, że przejawy przemocy na terenie szkoły można zaobserwować na korytarzu lub w szatni, jest zgodna z wynikami badań własnych.

REAGOWANIE NA ZACHOWANIA AGRESYWNE

Używanie przemocy i agresji prowadzi do złych skutków wśród uczniów. Podczas wystąpienia takiego zachowania istotna jest reakcja uczniów, nauczycieli czy też rodziców.

W swoich badaniach spytałem badanych uczniów, w jaki sposób radzą sobie z przemocą oraz kogo zawiadomiliby jeśli doszłoby do agresywnego zachowania w szkole.

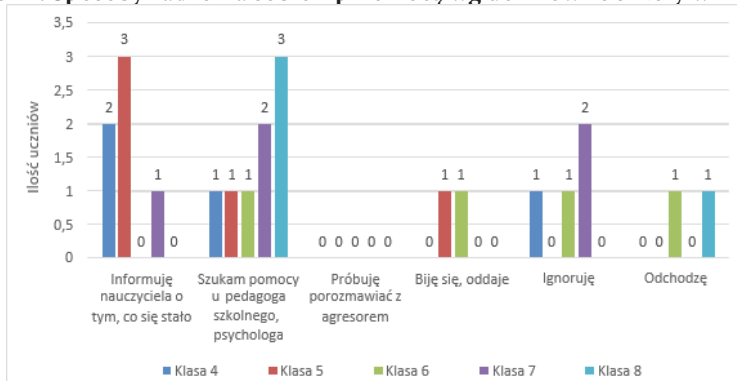
Wykres 21. Sposoby radzenia sobie z przemocą wg uczniów z badanych szkół

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z powyższego wykresu można odczytać, że uczniowie jako najlepszy sposób radzenia sobie w sytuacjach stresujących wybierali informowanie nauczyciela o tym, co się stało – 24 badanych uczniów. 14 uczniów odeszłoby od napastnika, 10 zignorowałoby go. Tyle samo ankietowanych wybrało rozmowę z pedagogiem, bądź psychologiem szkolnym. 7 badanych stwierdziło, że weszłoby z agresorem w bójkę. Natomiast 4 osoby próbowałyby ułagodzić agresję poprzez rozmowę z napastnikiem.

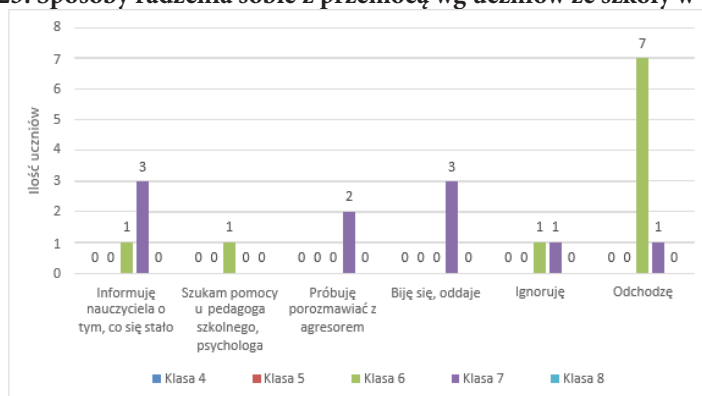
Wykres 22. Sposoby radzenia sobie z przemocą wg uczniów ze szkoły w Miłakowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu, w klasie 4 najwięcej uczniów, to jest 2 osoby, poinformowałyby nauczyciela o tym, co się stało. Po jednym uczniu stwierdziło, że szukałoby pomocy u psychologa, bądź pedagoga szkolnego oraz zignorowałoby napastnika. Troje uczniów z 5 klasy poinformowałoby nauczyciela o tym, co się stało. Natomiast jeden szukałby pomocy u pedagoga lub psychologa, a drugi biłby się bądź oddał napastnikowi. W klasie 6 każdy uczeń odpowiedział inaczej. Czwooro uczniów wybrało: pomoc u pedagoga lub psychologa szkolnego, bicie się, oddanie, ignorowanie napastnika oraz odejście od agresora. W klasie 7 po dwóch uczniów wybrało: pomoc u pedagoga lub psychologa i ignorowanie zachowań napastnika. Jeden badany z owej klasy wskazał, że poinformowałby nauczyciela o tym, co się stało. W klasie 8, troje uczniów szukałoby pomocy u pedagoga szkolnego bądź psychologa, natomiast jeden odszedłby bez słowa od napastnika.

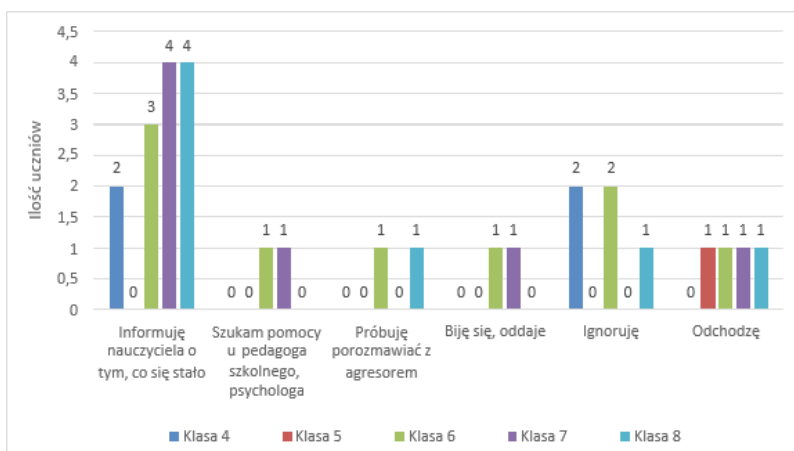
Wykres 23. Sposoby radzenia sobie z przemocą wg uczniów ze szkoły w Ostródzie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Wykres informuje, że w klasie 6 najczęstszym sposobem radzenia sobie ze stresem było wybierane odejście od napastnika – 7 badanych. Po jednym z tej klasy wybrało jeszcze: informowanie nauczyciela o tym, co się stało, znalezienie pomocy u psychologa lub pedagoga szkolnego oraz ignorowanie agresora. Po trzech uczniów z klasy 7, stwierdziło, że poinformowałoby nauczyciela o tym, co się stało, bądź weszłoby w kontakt z agresorem, poprzez bójkę. Dwoje próbowałoby z nim porozmawiać. A po jednym odszedłby od niego, ignorowałoby jego zachowanie.

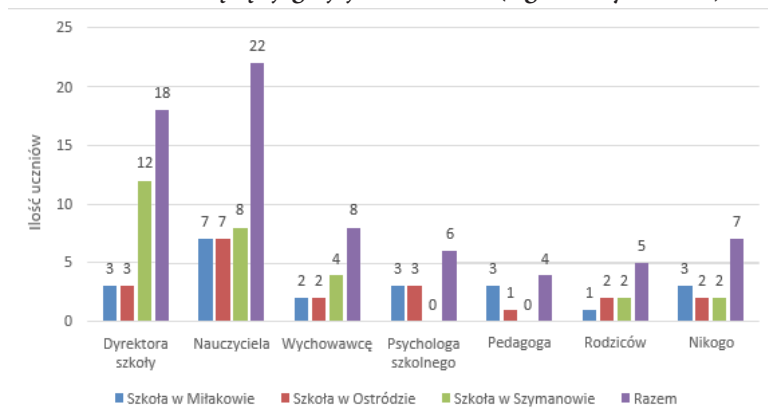
Wykres 24. Sposoby radzenia sobie z przemocą wg uczniów ze szkoły w Szymanowie

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Powyższy wykres przedstawia, że w klasie 4 najpopularniejszymi sposobami radzenia sobie z przemocą są: ignorowanie napastnika oraz informowanie nauczyciela o tym, co się stało. Po dwóch uczniów wybrało podane odpowiedzi. Jeden uczeń z klasy 5 najchętniej odszedłby w takim momencie. W klasie 6 troje uczniów zdecydowało, że informacja nauczyciela o zaistniałej sytuacji, jest najrozsądniejszym sposobem. Dwóch uczniów wybrało ignorowanie napastnika, a po jednym pozostałe warianty z ankiety. W klasie 7 czworo badanych wskazało, że poinformowałoby nauczyciela o zaistniałej sytuacji. Trójka natomiast wybrałaby: pomoc u pedagoga bądź psychologa szkolnego, bicie się lub odejście. Czworo uczniów z klasy 8 poinformowałaby o podanej sytuacji nauczyciela. Pozostała trójka wołałaby: porozmawiać z napastnikiem, odejść od niego bądź go zignorować.

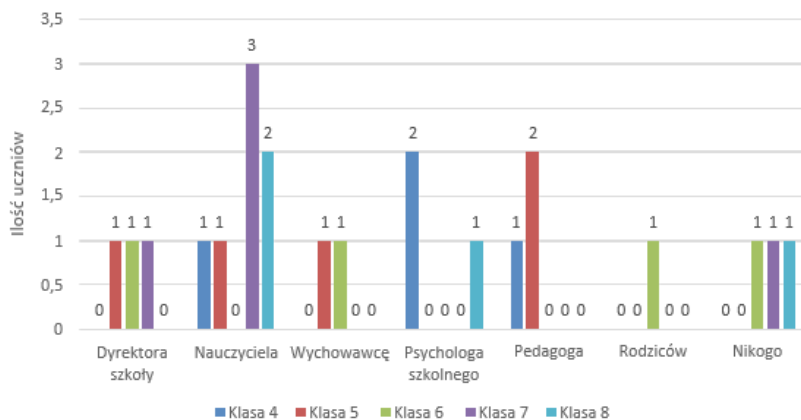
Wykres 25. Kogo zawiadomiłbyś/zawiadomiłabyś, jeśli doszłoby do agresywnego zachowania będąc jego/jej świadkiem? (wg badanych szkół)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu, uczniowie najchętniej powiadomiliby o wystąpieniu przemocy nauczyciela, przy czym taką odpowiedź wybrało 22 badanych. 18 uczniów powiadomiłoby dyrektora szkoły. Do wychowawcy przysłoby 8 badanych. 7 uczniów nie powiadomiłoby nikogo w tej sprawie. 6 badanych stwierdziło, że porozmawiałoby z psychologiem szkolnym. 5 powiadomiłoby swoich rodziców, a 4 doradziłoby się pedagogowi szkolnemu.

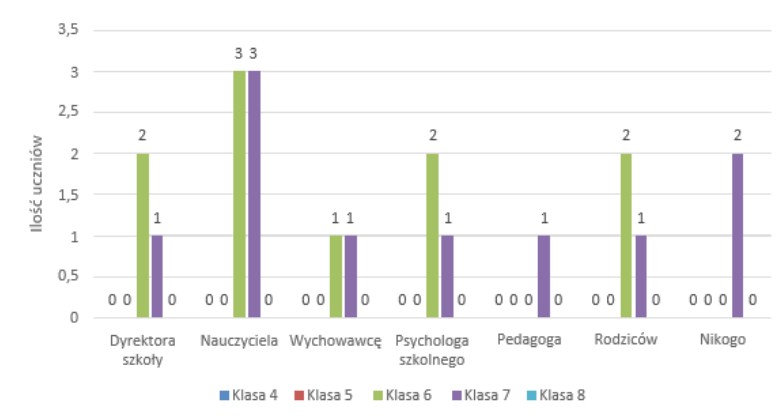
Wykres 26. Kogo zawiadomiłbyś/zawiadomiłabyś, jeśli doszłoby do agresywnego zachowania będąc jego/jej świadkiem? (wg uczniów ze szkoły w Miłakowie)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Z podanego wyżej wykresu można się dowiedzieć, że troje uczniów z klas: 5, 6 oraz 7 zawiadomiłoby dyrektora szkoły o agresywnym zachowaniu w szkole. Po jednym uczniu z klasy 4 i 5 powiadomiłoby nauczyciela, troje uczniów z klasy 6 oraz dwoje z klasy 8. Do wychowawcy poszliby uczniowie z klasy 5 i 6 – taka odpowiedź została zaznaczona po jednej osobie z klasy. Dwóch uczniów z klasy 4 i jeden z klasy 8 wybrało psychologa szkolnego. Pedagog byłby poinformowany o danej sytuacji od jednego ucznia z klasy 4 oraz dwóch z 5 klasy. Jeden uczeń z klasy 6 poinformowałby swoich rodziców. Natomiast troje uczniów z klas: 6, 7 i 8 nikogo nie poinformowałoby o podanej sytuacji.

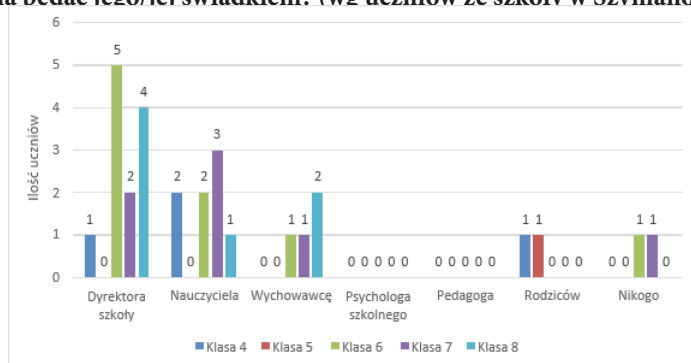
Wykres 27. Kogo zawiadomiłbyś/zawiadomiłabyś, jeśli doszłoby do agresywnego zachowania będąc jego/jej świadkiem? (wg uczniów ze szkoły w Ostródzie)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Powyższy wykres przedstawia, że dwoje uczniów z klasy 6 oraz jeden z klasy 7, poinformowałoby dyrektora szkoły w sytuacji, gdy byłby świadkami agresywnego zachowania w szkole. Po trzech uczniów z klasy 6 i 7 zawiadomiłoby nauczyciela o takiej sytuacji. Do wychowawcy poszliby dwóch uczniów z klasy 6 i 7. Dwóch badanych z klasy 6 oraz jeden z klasy 7 stwierdziło, że poinformowałoby psychologa szkolnego. Jeden ankietowany z klasy 7 poszedłby z daną sprawą do pedagoga. Rodzice dwójki uczniów z klasy 6 oraz jednego z klasy 7, posiadaliby informacje od swoich dzieci o agresywnym zachowaniu w szkole. Dwójka ankietowanych z klasy 7 stwierdziła, że nie zawiadomiłaby nikogo.

Wykres 28. Kogo zawiadomiłbyś/zawiadomiłabyś, jeśli doszłoby do agresywnego zachowania będąc jego/jej świadkiem? (wg uczniów ze szkół w Szzymanowie)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Jak wynika z powyższego wykresu: jeden uczeń z klasy 5, pięcioro z klasy 6, dwoje z klasy 7 oraz czworo z klasy 8 poinformowałoby dyrektora szkoły, gdyby byli świadkami agresywnego zachowania w swojej szkole. Nauczyciela zawiadomiłoby dwoje uczniów z klasy 4, dwoje z klasy 6, troje z 7 klasy oraz jeden z klasy 8. Do wychowawcy zwróciłoby się w danej sprawie po jednym uczniu z klas: 6 i 7 oraz dwójka uczniów z klasy 8. Dwoje ankietowanych z klasy 5 i 6, poinformowałoby swoich rodziców o agresywnym zachowaniu w swojej szkole. Natomiast po jednym uczniu klasy 6 i 7, nie poinformowałoby nikogo w danej sprawie.

Założona wcześniej hipoteza, która zakładała, że uczniowie chętnie korzystają z pomocy psychologa lub pedagoga szkolnego podczas sytuacji, w których stosowana jest agresja lub przemoc, okazała się trafna.

PODSUMOWANIE

Najgroźniejszym współczesnym problemem u młodzieży jest diametralny wzrost przemocy i agresji w szkołach.

Przemoc jest poważnym problemem w szkole. Dzieci, które nie radzą sobie z przeciwdziałaniem agresji, sprawiają trudności wychowawcze, wprowadzają złą atmosferę wśród rówieśników oraz stawiają opór nauczycielom, którzy starają się przekazać wiedzę.

Korzystanie z przemocy i agresji jest skutkiem wzorców, którymi kieruje się młodzież. Zauważalne jest, że coraz młodszy ludzie stosują przemoc i agresję.

Skala zjawiska wśród młodzieży szkolnej jest na tyle duża, że istnieje ogromna potrzeba działania w celu usunięcia problemu przemocy i agresji. Ignorowa-

nie takich działań ze strony uczniów powoduje coraz większy przyrost tego problemu ze względu na przyzwolenie, za jakie należy uznać ignorancję.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA PRZEDMIOTU

- Albański L., *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*, Jelenia Góra 2010.
- Badura-Madej W., Dobrzańska-Mesterhazy A., *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000.
- Braun-Gałkowska M., Ulfik I., *Zabawa w zabijanie: oddziaływanie przemocy prezentowanej w mediach na psychikę dzieci*, Warszawa 2000.
- Braun-Gałkowska M., *Wpływ gier komputerowych na psychikę dzieci*, „Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze”, nr 8, 1997.
- Czemierowska-Koruba E., *Agresja i przemoc w szkole czyli co powinniśmy wiedzieć by skutecznie działać*, Warszawa 2014.
- Danielewska J., *Agresja u dzieci – szkoła porozumienia*, Warszawa 2002.
- Frączak A., *Przemoc w mediach audiowizualnych*, *Seminarium Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji*, Warszawa 1997.
- Grochocińska R., *Przemoc wobec dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Gdańsk 2000.
- Guerin S., Hennessy E., *Przemoc i prześladowanie w szkole. Skuteczne przeciwdziałanie agresji wśród młodzieży*, Gdańsk 2004.
- Kowalewska-Borys E., *Problematyka przemocy w rodzinie*, Warszawa 2012.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna: wirtualne ciosy, realne rany*, cz. 1, „Remedium”, nr 9, 2008.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży*, Sopot 2011.
- Sabicka E., Knol K., Matuszewska A., *Agresja elektroniczna wśród młodzieży – rodzaje, skutki, profilaktyka*, „Meritum”, nr 2, 2010.
- Sikorski W., *Brutalizacja życia wśród uczniów*, „Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze” nr 2, 1998.
- Skorny Z., *Psychologiczna analiza agresywnego zachowania się*, Warszawa 1968.
- Soriano A., *Przemoc wobec dzieci*, Kraków 2002.
- Stożek M., *Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa*, Warszawa 2009.
- Wojtasik Ł., *Przemoc rówieśnicza z użyciem mediów elektronicznych – wprowadzenie do problematyki*, „Cyberprzemoc”, nr 1, 2009.
- Wolińska J.M., *Agresywność młodzieży: Problem indywidualny i społeczny*, Lublin 2000.

AKTY PRAWNE I DOKUMENTY NORMATYWNE

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *O postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz.U. 1982 Nr 35 poz. 228).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. 2005 Nr 180 poz. 1493).

WHO – *Sprawozdanie na temat globalnej sytuacji w dziedzinie zapobiegania przemocy*, cz. 1: Podstawy, Definicja przemocy z roku 1996.

CITE THIS ARTICLE AS

J. Przybysz, *Przemoc i agresja wśród nieletnich na przykładzie uczniów szkół specjalnych powiatu ostródzkiego*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2022, nr 42, s. 127–153, DOI: 10.5604/01.3001.0015.9483